

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

National University
«Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»

ЕКОНОМІКА І РЕГІОН

№ 1 (92) 2024

ECONOMICS AND REGION

Vol. 1 (92) 2024

www.eir.nupp.edu.ua

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

ЕКОНОМІКА І РЕГІОН

№ 1 (92)
2024

ECONOMICS AND REGION

Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

Лютий 2024 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- ОНИЩЕНКО В.О.** – головний редактор, д.е.н., проф., ректор Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- ЧИЖЕВСЬКА М.Б.** – заступник головного редактора, к.е.н., доц., завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- СІВЦЬКА С.П.** – відповідальний секретар, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- ВАРНАЛІЙ З.С.** – д.е.н., проф., професор кафедри фінансів Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка (за згодою);
- ГРИШКО В.В.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри менеджменту і логістики Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- ДУБИЦЕВ В.П.** – д.е.н., проф., професор кафедри економічної теорії та економічної кібернетики Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- КОЗАЧЕНКО Г.В.** – д.е.н., проф., професор кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань Національної академії внутрішніх справ (за згодою);
- КОМЕЛІНА О.В.** – д.е.н., проф., професор кафедри менеджменту і логістики Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- КОРГАНШВІЛІ Л.Д.** – д.е.н., проф., керівник центру забезпечення якості та наукової діяльності Міжнародної школи туризму Тбіліського державного університету імені І. Джавахішвілі (за згодою);
- ОНИЩЕНКО С.В.** – д.е.н., проф., директор Навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- ПАЛАЩАКОВА ДАНІЕЛЛА** – доктор філософії (PhD), молодший науковий співробітник кафедри економічної теорії Технічного університету у Кошице (Словаччина) (за згодою);
- ПТАЩЕНКО Л.О.** – д.е.н., проф., професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- РОЛЬНИК-САДОВСЬКА Є.** – доктор (Dr), асоц. професор, заступник декана з навчальної роботи факультету менеджменту Білостоцької Політехніки, м. Білосток (Польща) (за згодою);
- РЯЩЕНКО Вікторія** – д.е.н., асоц. професор, Університет ISMA (Латвія) (за згодою);
- ХУНЬЄТ Аніца** – д.ф., проф., проректор Університету Північ (Хорватія) (за згодою);
- ЧИЧКАЛО-КОНДРАЦЬКА І.Б.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та туризму Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- ШИДЛЮ Джоанна** – доктор філософії (PhD), доцент Білостоцької Політехніки, м. Білосток (Польща) (за згодою);
- ШПІЛЬКО Данута** – доктор філософії (PhD), асистент професора Білостоцької Політехніки, заступник начальника міжнародного відділу логістики та сервісної інженерії, м. Білосток (Польща) (за згодою).

Журнал «Економіка і регіон»
Внесений до переліку наукових
фахових видань України
(наказ МОН України 1279 від 16.11.2014,
зі змінами згідно наказу № 157 від 09.02.2021).

Вид видання – науковий журнал.
Концепція журналу базується на багаторічному
науковому, фаховому висвітленні актуальних
проблем економіки України і світу.

Основні рубрики: економіка та управління
національним господарством; розвиток продуктивних
сил і регіональна економіка; економічна теорія та
історія економічної думки; світове господарство і
міжнародні економічні відносини; економіка та
управління підприємствами (за видами економічної
діяльності); економіка природокористування й охорона
навколишнього середовища; демографія, економіка
праці, соціальна економіка та політика; гроші, фінанси
і кредит; бухгалтерський облік, аналіз та аудит;
статистика; математичні методи, моделі й
інформаційні технології в економіці; економічна
безпека держави та суб'єктів господарювання.

Видається з липня 2003 р.

Виходить чотири рази на рік.

Свідчення про державну реєстрацію

КВ 24613-14553 ПР, видане 29.10.2020 р.

Міністерство юстиції України

Засновник журналу:

Національний університет «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка»

Назва, концепція, зміст і дизайн журналу «ЕІР»
є інтелектуальною власністю редакції журналу
«Економіка і регіон» та охороняється законом
про авторські й суміжні права. При
передрукуванні посилання на журнал
«ЕІР» обов'язкове.

Матеріали друкуються мовою оригіналу.

Відповідальність за точність поданих
даних несуть автори матеріалів,
редакція не завжди поділяє думку авторів.

ISSN 2218-1199 (Print)

ISSN 2414-0538 (Online)

E-mail: econom@nupp.poltava.ua

Сайт журналу: <http://journals.nupp.edu.ua/eir>

Рекомендовано до друку Вченою радою

Національного університету «Полтавська

політехніка імені Юрія Кондратюка

(прот. № 2 від 09.02.2024)

Верстка Л.А. Свистун

Коректор англ. О.О. Петях

Коректор укр. Я.І. Вишнякова.

Здано до набору 12.02.2024

Підписано до друку 14.02.2024

Формат 60x80 1/8. Обл.-видавн. арк. 29,69

Тираж 300 прим. Замовлення № 0424/248.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»

65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1

Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Свідчення суб'єкта видавничої справи

ДК № 7623 від 22.06.2022 р.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

- 8 Яременко О.Л., Жукова Л.М., Биба В.В. Вплив економічної рецесії на управління інноваційним забезпеченням функцій держави під час кризових ситуацій
- 15 Гулієва Д. Фактори, що зумовлюють перехід аграрного підрозділу до ринкових відносин
- 20 Аллахвердієва М., Агаєва К., Таваккулова С. Значення реклами у світовій торгівлі
- 26 Онищенко В.Є., Загорельська Т.Ю., Клименко Д.О. Використання стратегічного аналізу для оцінки будівельної галузі України

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

- 33 Іванова Т.В., Петренко К.В., Скоробогатова Н.Є. Роль громад у соціально-економічному розвитку регіонів (на прикладі Одеської області)
- 43 Лайко О.І., Шатненко К.О. Вплив управлінського аспекту функціонування індустріального парку на реалізацію регіональної політики згуртованості в Україні

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

- 51 Жалінська І.В. Еволюція напрямів досліджень у сфері омніканальності в управлінні маркетингом
- 60 Ткач Є.В. Стратегування економічної політики та формування економіки для людини (нооекономіки)

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

- 69 Гасімов Р.І. Аналіз інжинірингових послуг будівельного сектору в Азербайджанській Республіці
- 73 Агаєва К., Валієв Д., Амрах ХХХ. Аналіз торговельних відносин між Туреччиною та країнами Організації тюркських держав

- 79 Титаренко Л.М., Левченко І.В., Потькало К.О. Пріоритети корпоративної культури в умовах міжнародних трансформацій

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

- 87 Бабух І.Б., Романюк Н.В. Маркетинговий аналіз товарної політики підприємства: цілі, завдання, перспективи
- 94 Биба В.В., Пінчук Н.М., Марченко В.О. Управління стратегією підприємства на основі концепції зацікавлених сторін
- 103 Викричач М.М., Князь С.В., Русин-Гриник Р.Р. Фактори впливу на формування і розвиток трансферного потенціалу торговельних підприємств
- 109 Вівсюк І.О. Особливості структуризації економічного потенціалу підприємства готельного господарства
- 115 Кобеля-Звір М.Я. Гранти програми МАТРА для громадських та освітніх організацій в умовах війни
- 120 Агаєва К., Пашаєва А. Аналіз процесу комунікації за показниками якості бізнес-інститутів в Азербайджані
- 126 Агаєва К., Алієв М. Класифікація факторів, що впливають на продуктивність праці в приватних компаніях Азербайджану (ACCESS Bank)
- 131 Мамедов М.А. Технологічні та економічні напрямки організації та управління публічно-приватним співробітництвом
- 136 Онищенко С.В., Маслій О.А., Пантась В.В. Ділова активність бізнесу в Україні: цифрова трансформація та сталий розвиток
- 147 Приймак В.І., Голубник О.Р., Кравчук Ю.О. Аналіз лояльності клієнтів аптечної мережі
- 155 Стецик Ю.М. Аналіз ринку взуття та його вплив на управління асортиментом та якістю взуття
- 162 Суворова І.М., Гречковська А.І., Кордяк М.О. Актуальні проблеми управління логістичними бізнес-процесами на сучасних підприємствах

- 168 Сущенко О.А., Погуда О.А. Аналіз акторів розвитку ринку пасажирських авіаперевезень у сфері туризму
- 174 Терехух А.А., Роїк О.Р. Особливості тактичного управління діяльністю підприємництва України в умовах війни
- 183 Ткаченко С.М., Огренич Ю.О., Кайрачка Н.В. Цифровізація бізнес-процесів як інструмент запобігання банкрутства на підприємствах в умовах змінності ринкового середовища
- 195 Тоцька О.Л., Провіріков М.В. Організаційна структура та зовнішні взаємозв'язки міжнародного автомобільного вантажного перевізника
- 202 Фатахов І.В. Методи оцінки управління конкурентоспроможністю в будівельній галузі

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА ТА ПОЛІТИКА

- 206 Єфанов В.А. Специфіка організації трудових відносин в умовах війни в Україні

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

- 212 Вовчак О.Д., Ярошенко О.О. Застосування досвіду повоєнного економічного відновлення Німеччини, Японії та Південної Кореї до реалій України
- 219 Філонич О.М. Порівняльний аналіз формування доходів місцевих бюджетів України та Польщі в умовах децентралізації

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

- 227 Дмитренко А.В., Лоза А.В. Шляхи вдосконалення обліку, аудиту та оподаткування діяльності суб'єктів господарювання в контексті впровадження європейської практики управління та впровадження в облік штучного інтелекту

- 232 Кравченко О.В., Агафонова Є.О. Облік розрахунків з оплати праці під час воєнного стану в Україні
- 237 Позняковська Н.М. Облікова політика та урегулювання діяльності організацій громадянського суспільства

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ Й ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

- 244 Мартинова О.В. Застосування теорії нечітких множин в оцінці економічної ефективності та ризику інвестиційних проектів в умовах невизначеності

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ТА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

- 251 Зачосова Н.В. Аспекти кадрового забезпечення та кадрового потенціалу у безпеку орієнтованому управлінні бізнес-процесами під час відновлення національної економічної безпеки
- 260 Липичак Н.І. Державне регулювання якістю продукції в контексті забезпечення безпеки на внутрішньому ринку

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

- 265 Арабаджійський Н. Публічне управління у сфері державних закупівель в Республіці Болгарія
- 274 Лахижа М.І. Державне регулювання модернізації вищої освіти та науки в умовах європейської інтеграції

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Філонич Олена Миколаївна*, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

*ORCID 0000-0001-5428-6794

© Філонич О.М., 2024

*Стаття отримана редакцією 18.01.2024 р.
The article was received by editorial board on 18.01.2024*

Вступ. Реформа децентралізації один із ключових аспектів демократії, а ефективна її реалізація є запорукою процвітання та добробуту демократичної країни. Децентралізаційні процеси вже роками реалізуються в провідних демократичних країнах Європи та світу та не втрачає своєї актуальності на сьогодні оскільки механізми делегування та реалізації управлінських функцій постійно удосконалюються. Ефективною децентралізацією можна вважати якщо органи місцевого самоврядування набули певної фінансової самостійності, мають змогу самореалізовуватися і покращувати загальноекономічні показники. Причому самостійність регіони мають набуті не тільки на політичному рівні, а й на соціальному та фінансово-економічному.

Згідно Конституції України, як головного документу країни, Україна є соціальна, правова, суверенна, незалежна, демократична держава [1]. Складова демократичної держави є передмовою впровадження реформи децентралізації. Україна на правах демократичної держави та в умовах Євроінтеграції передбачувано з 2015 року почала реалізовувати реформу децентралізації, впровадження і удосконалення елементів якої продовжуються реалізовуватися на сьогоднішній день. Реформа децентралізації в Україні вимагає удосконалення економічної системи для ефективного використання публічних фінансів – єдності бюджетної стратегії, механізму та тактики [2]. Впровадження бюджетної децентралізації реалізується в декілька етапів: на першому етапі впровадження делегування фінансових повноважень досліджується спроможність місцевих бюджетів їх територіальні особливості, потреби та можливості регіонів; на другому етапі реалізується формування ефективних бюджетних взаємовідносин.

При виборі моделі децентралізації вітчизняні реформатори взяли за приклад модель успішного досвіду сусідньої Польщі, як сусідню країну з схожим адміністративно-територіальним устроєм. Саме польська модель децентралізації найбільш наближена до національних реалій, але не дивлячи на високу підтримку країн союзників реалізувати Польську модель в Україні не вдалося. Звичайно що країни різні, відмінність спостерігається у політичних поглядах, ресурсної бази соціально-економічного розвитку, тощо. За таких умова отримати ідентичний результат реалізації реформи Україна не могла. Саме тому модель Польщі необхідно розглядати, як базу на основі якої будується власна стратегію розвитку країни, а не як еталон. Тому актуальним стає питання наскільки різні напрямки формування моделей децентралізації між Україною та Польщею.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Процеси реформи децентралізації на сьогоднішній день не є завершеними та продовжуються постійно удосконалюватись. Особливості реформи та ризики її реалізації відображені в наукових статтях Орловської Ю.А., Кірюхіна Р.О., Жаліло Я.А., Магновського І.Й., Коваєленко С.О. [3–6].

Децентралізацію, як основу розвитку регіонів України досліджували у своїх наукових працях вітчизняні науковці Возняк Г., Капленко Г., Коваль В., Польова О. [7–8], фінансову децентралізацію як складову реформи науковець Петленко Ю. [9].

Порівняльну характеристику та аналіз впровадження реформи децентралізації у різних країн світу досліджувались науковцем Гузь В.Л. [10].

Порівняльний аналіз децентралізації між країнами досліджувались не тільки вітчизняними науковцями по відношенню до Польщі а і навпаки. Польськими науковцями Natalia Rudakiewicz, Nataliia Antoniuk, Marlena Piekut, Oksana Perkhach було досліджено, як розвивається в реформа децентралізації України в порівняно з власною реалізацією [11–12]. Вдала регіональна економічна політика є запорукою розвитку національної економіки, а реформа децентралізації є інструментом покращення регіональної економічної політики. Саме тому питання є актуальним весь час, адже з кожним світовим чи національним викликом, у результаті розвитку технологій, зміною світового та національного порядку потрібно підлаштовувати механізм регіональної політики в тому числі і економічної її складової.

Метою роботи є дослідження місцевого бюджету України в порівнянні з сусідньою Польщею в умовах реалізації реформи децентралізації. Проаналізувати дохідну частину місцевих бюджетів цих країн. Визначити базові бюджетоутворюючі компоненти та стратегії розвитку регіонів сусідніх країн. Визначити відмінність Української та Польської моделі децентралізації і дослідити основні їх відмінності з метою побудови ефективної стратегії розвитку регіональної економічної політики України.

Основний матеріал і результати. Євроінтеграційні процеси України почались з моменту набуття її незалежності і тривають до сьогоднішнього дня. Країна за роки своєї незалежності зробила вагомий крок у напрямку співробітництва з Європейським Союзом і наразі отримала статус кандидата до членства ЄС. Щоб досягти цього статусу Україні необхідно було провести реформи, що відповідали європейському рівню. Вагомим кроком до співпраці між Україною та Європою є підписання у 2014 році Угоди про Асоціацію з ЄС після чого Україна активно реформується під європейські стандарти.

Однією з основних реформ у результаті якої змінився адміністративно-територіального устрій країни є реформа децентралізації.

На початковому етапі необхідно було визначити за якою моделлю реалізовувати реформу. На думку експертів Польська модель реформи є найближчою до національних реалій, тому ця модель була взята за основу. У грудні 2014 року між Україною та Польщею було підписано Меморандум за ініціативи лідерів Вишеградської четвірки (Словаччина, Польща, Чехія, Угорщина) за якою Україні надається технічна допомога та консультації з реалізації децентралізації.

Після впровадження декількох етапів реформи регіональна економічна політика України не отримала результат подібний до Польського та має суттєву різницю у всіх формах децентралізації. Постає питання наскільки відрізняються моделі реформи цих двох країн у плані реалізації її при формуванні місцевих бюджетів.

Для початку порівняємо питому вагу місцевих бюджетів до загального бюджету України та Польщі за останні 9 років (рисунок 1).

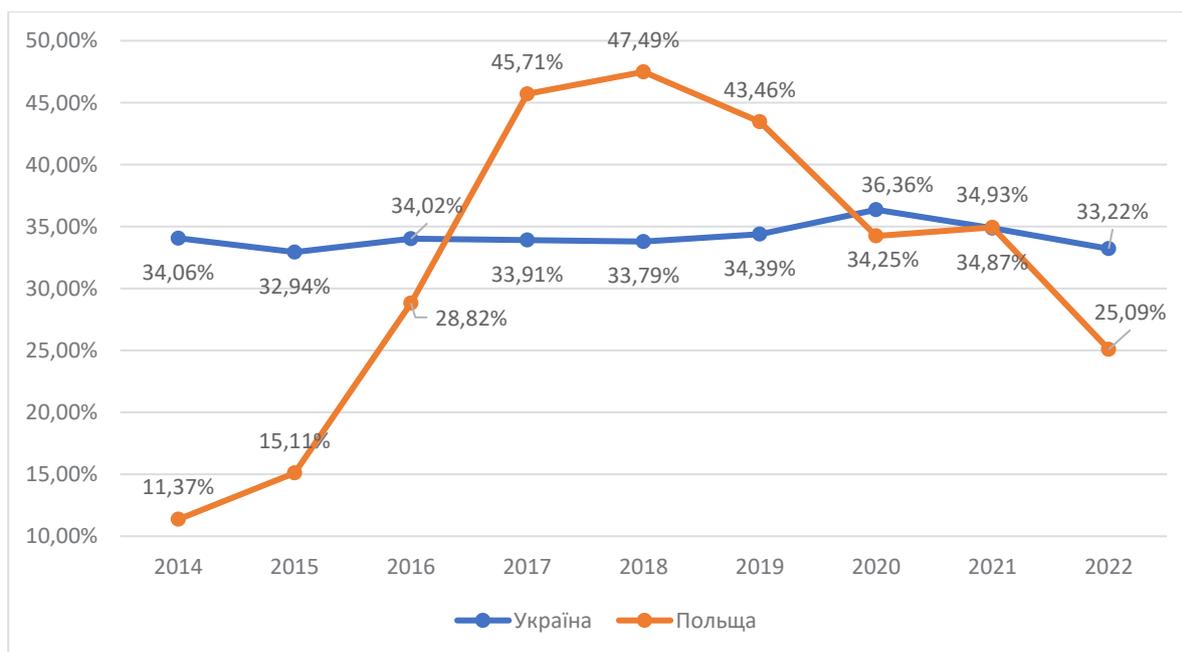
Відповідно до статистичних показників можна спостерігати, що питома вага місцевих бюджетів Польщі до зведеного бюджету не перевищує сорока відсотків, натомість цей показник в Україні має дещо нестабільний характер. Очевидно що реформа децентралізації в Україні повипливала на збільшення частки місцевих бюджетів до річних зведених бюджету.

Різке зменшення питома ваги місцевих бюджетів у 2022 році пояснюється різким збільшення державного бюджету, що пов'язано з воєнними діями на території України. Державний бюджет наповнюється з підтримки країн партнерів та має у більшості цільове фінансування з обороноздатності країни. Місцевий бюджет Польщі має більш стабільний характер і зберігається стабільна статистика в межах 33-34% понад 10 років. Це є основною відмінністю країни що вже стабілізувала бюджетне регулювання країни та країни яка тільки почала шлях формування місцевих бюджетів в контексті фінансової децентралізації.

У 2020–2021 році після закінчення реалізації останнього етапу фінансової децентралізації спостерігається стабілізація частки місцевих бюджетів і якщо б не повномасштабне вторгнення вірогідно б Україна при вдалій регіональній економічній політики могла б досягти стабільного показника.

Наступним кроком доцільно провести аналіз фінансової самостійності та незалежності органів місцевого самоврядування двох країн. Для початку проаналізуємо частку власних доходів над доходами від дотацій та офіційних трансферів. Для аналізу було взято період в якому було завершено основний етап фінансової децентралізації з 2019 по 2022 роки (рисунок 2).

Аналізуючи власні доходи на перший погляд очевидно місцеві регіони України більш фінансово незалежні, однак це не говорить про більшу ефективність регіональної економічної діяльності.

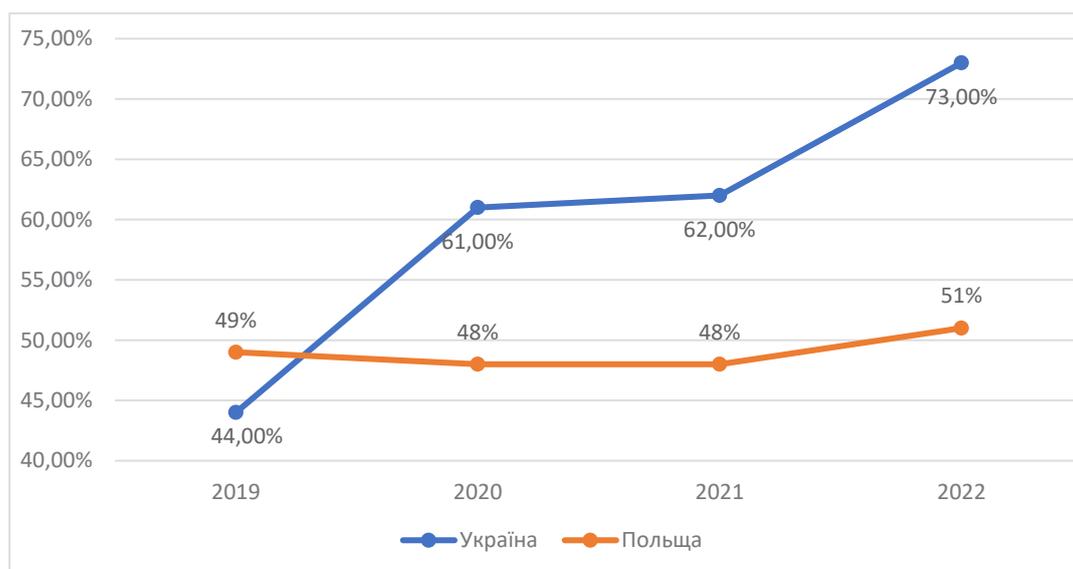

Рис. 1. Частка місцевих бюджетів до загального бюджету України та Польщі за 2014–2022 роки

Джерело: складане за джерелом урядового порталу *Open Budget*, Європейського порталу статистики *Eurostat*, Міністерства фінансів України та Міністерства фінансів Польщі [14–17]

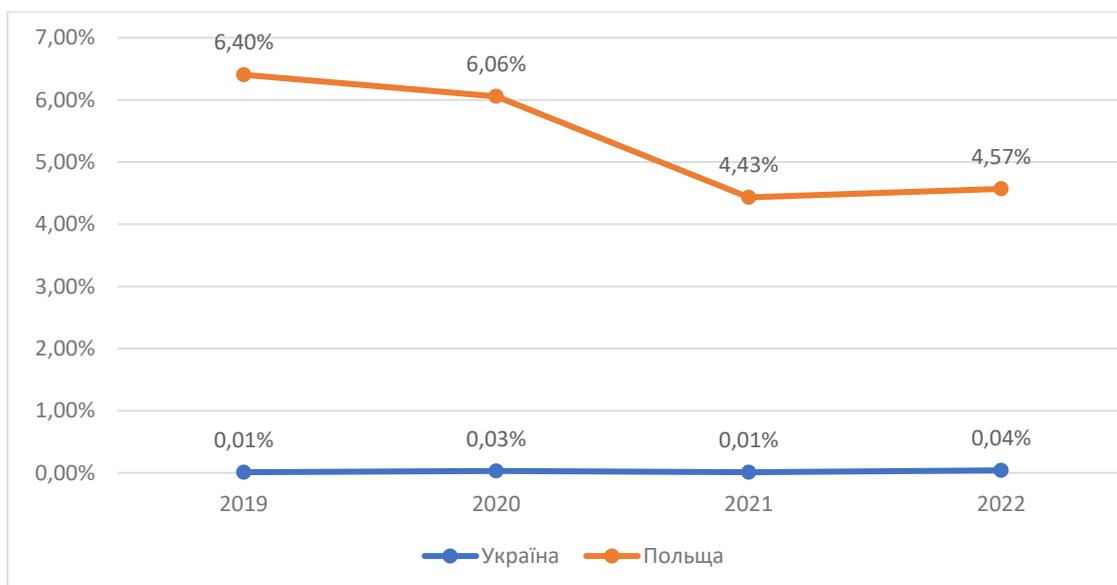
Оскільки Польща є країною Європейського Союзу та має спільну фінансову систему з ЄС за рахунок чого країна може отримувати цільове фінансування для розвитку регіонів за Європейською програмою розвитку. Для деталізованого аналізу необхідно дослідити частку надходжень для країни від Європейського союзу для України та Польщі (рисунок 3).

Очевидно що країна, яка входить до Європейського союзу і має доступ до єдиної фінансової системи отримує цільові інвестиції та дотації для досягнення Європейської стратегії розвитку. Аналізуючи інвестування від ЄС можна стверджувати, що напрямок фінансової підтримки надходить не тільки цен-

Рис. 2. Частка власних доходів місцевих бюджетів України та Польщі за 2019–2022 роки

Джерело: складане за джерелом урядового порталу *Open Budget* та Міністерства фінансів Польщі [14; 17]

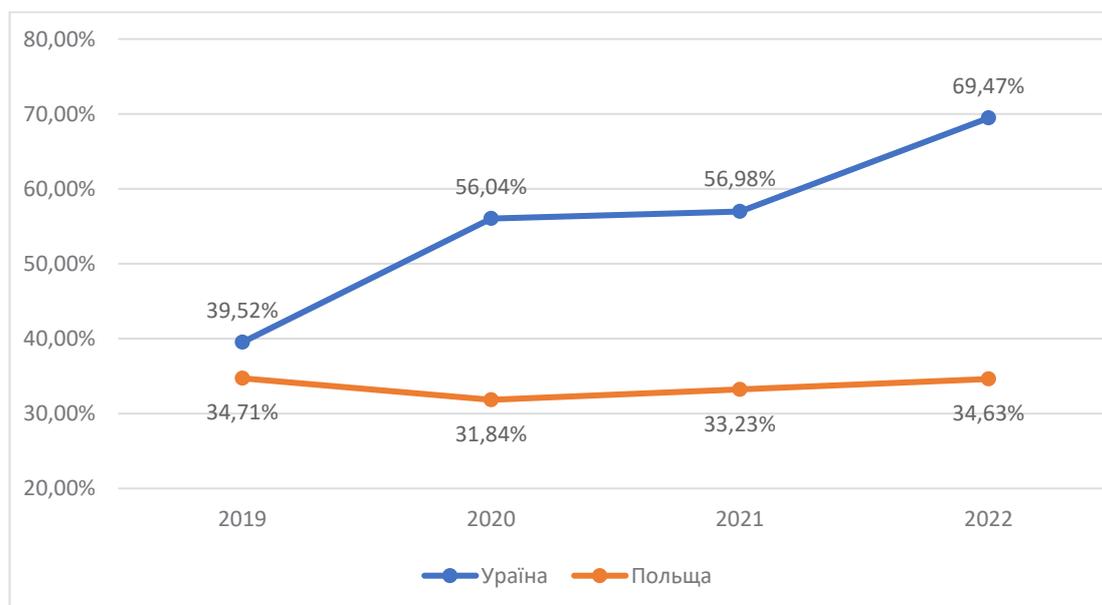
Рис. 3. Частка доходів місцевих бюджетів України та Польщі від Європейського Союзу за 2019–2022 роки

Джерело: складане за джерелом урядового порталу Open Budget та Міністерства фінансів Польщі [14; 17]

тральному бюджету, а і місцевому, що є яскравим прикладом успішної децентралізації. Вірогідно після вступу України до ЄС та уразі ефективної фінансово-економічної політики регіонів місцеві бюджети набуть такої ж вагомій підтримки у рамках програм об'єднаного союзу держав.

Основним джерелом надходжень як державних так і місцевих бюджетів є доходи від сплати податків (рисунок 4).

Після впровадження реформи децентралізації в Україні відбулись зміни у Бюджетному Кодексі [13], де делеговано податкові надходження від державного бюджету до місцевих бюджетів, а саме місцеві бюджети після змін повністю наповнюються єдиним податком, податок на прибуток підприємств комуналь-

Рис. 4. Частка надходжень від сплати податків місцевих бюджетів України та Польщі за 2019–2022 роки

Джерело: складане за джерелом урядового порталу Open Budget та Міністерства фінансів Польщі [14; 17]

ної власності, на 5% акцизного податку та 60% податку на дохід фізичних осіб. У результаті цих змін спостерігається значну зростання надходжень до бюджетів органів місцевого самоврядування від сплати податків. Польща ж знову має стабільні показники на останні роки. І очевидно, що польська стратегія зосереджується формувати місцевий бюджет за рахунок інвестицій, а не за рахунок податків. У країн значно відрізняються статті і види податків, що може додатково впливати на отримані результати.

Аналізуючи місцеві бюджети України та Польщі, спостерігаються різні моделі бюджетного менеджменту, пріоритети, підходи, та різні податкові системи. Україна взяла за основу Польську модель децентралізації, однак має різні шляхи розвитку реформи оскільки країни мають не рівні умови державного статусу та різні пріоритети. Так у воєнний стан дохідна частина спрямована на підтримку населення постраждалих у наслідок війни, а також на соціальний захист та соціальну підтримку. До війни економіці країни вдалось стабілізувати певні показники та отримати первинну модель бюджетного менеджменту, однак в умовах війни необхідно було перебудувувати всю бюджетну систему. З цього випливає що країна має високий потенціал подальшого регіонального економічного розвитку у мирний час завдяки високій ресурсній базі, міжнародного партнерства та за умови побудови ефективної стратегії розвитку економічної системи. Порівнюючи європейське інвестування для України та Польщі було передбачувано значнішу підтримку Польщі, як країну члена Європейського союзу. З цього випливає, що Україна після отримання статусу члена ЄС матиме значу фінансову підтримку і стане більш економічно стабільною країною.

Висновки. Децентралізація в Україні активно розпочала свою фазу з 2015 року та не втрачає актуальності. Навіть у період воєнного стану Україна продовжує свій шлях у реалізації реформи. На сьогоднішній день постає завдання побудови ефективної моделі реалізації реформи делегування повноважень центральній владі органам місцевого самоврядування. На початку реформи децентралізації від ініціативної групи лідерів Вишеградської четвірки Словаччини, Чехії, Польщі та Угорщини Україна отримувала технічну допомогу та консультацію у політичних, соціально-економічних та секторальних сферах. За основу національної децентралізації було обрано модель сусідньої Польщі, яка за своїм географічним положенням та адміністративно-територіальним устроєм була наближена до України. Однак після реалізації першого етапу реформи Україна отримала інші результати. У політичному аспекті зіграли наступні фактори: недостатня відповідність процесу проведення реформи; відсутність центрального органу управління реформами; не відповідність стартових умов; активна, а не поступова перебудова адміністративно-територіального устрою.

За результатами наукового дослідження, під час реалізації реформи децентралізації в бюджетній її частині спостерігаються глобальні зміни у формуванні місцевих бюджетів. Відповідно питома вага місцевих бюджетів за останні 5 років зростає, однак не набула стабільного стану. Саме тому необхідно у подальшому досліджувати бюджетоутворюючі елементи для застосування ефективного бюджетного менеджменту. Фінансові показники Польщі у частці доходів місцевих бюджетів мають високий рівень стабільності за останні 10 років. Схожі показники мала Україна в 2020 та 2021 році, однак після початку повномасштабного вторгнення в Україну фінансово-економічна ситуація знову дестабілізувалася. Дохідна частина зазнала змін у частці збільшення доходів, як дотації на обороноздатність та соціальну підтримку населення.

Податкові надходження місцевих бюджетів України почали значно зростати після реалізації останнього етапу бюджетної децентралізації і зміни до Бюджетного Кодексу України та займають більшу частину загальних надходжень. Польща в цьому аспекті також має стабільні показники і частка податкових надходжень за останні 5 років не перевищує 35%.

Розвиток бюджетної децентралізації України та Польщі мають різний характер оскільки країни мають доволі різні умови, як на міжнародній арені, так на рівні загальнонаціональних можливостей та пріоритетів розвитку. Польща країна ЄС, що має стабільні фінансові показники її дохідна частина місцевих бюджетів сформована на основі інвестування, дотацій та податків в приблизно рівній частині. Україна це країна кандидат в членство до ЄС, проти якої здійснено збройну агресію. Дохідна частина місцевих бюджетів України у вагомо більшій частині складається з податкових надходжень. Однак у мирний час і після вступу до ЄС Україна має високий потенціал досягнення європейського рівня розвитку економіки та фінансової стійкості про що свідчать показники 2019–2021 років.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96 ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Онищенко С.В., Бережна А.Ю., Філонич О.М. Бюджетний механізм: методологічні підходи та практика бюджетної децентралізації. *Проблеми економіки*. 2021. № 1. С. 107–122. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-1-107-122>
3. Орловська Ю.В., Кірюхін Р.О. Децентралізація влади в Україні. проблеми та перспективи розвитку. *Економічний простір*. 2021. № 172. С. 87–92. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/172-15>
4. Жаліло Я.А. Децентралізація влади як інституційний чинник системної трансформації економіки. *Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць*. 2019. № 1 (69). С. 69–82.
5. Магновський І.Й. Децентралізація публічної влади – невід’ємна складова розвитку громадянського суспільства в Україні: теоретико-правовий аспект. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2021. № 2. С. 49–59.
6. Коваленко С.О. Фінансова децентралізація в Україні та її перспективи. *Бізнес Інформ*. 2019. № 4. С. 300–306. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001007846>
7. Возняк Г.В., Капленко Г.В., Коваль В.М. Децентралізація як основа зміцнення фінансової самодостатності та розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1624/1561>
8. Польова О. Децентралізація у забезпеченні стійкого економічного та соціального розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-53>
9. Петленко Ю.В., Міланченко В. Фінансова децентралізація як напрямок підвищення фінансової незалежності місцевих бюджетів. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія : Економіка*. 2020. № 4(211). DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2020/210-3/6>
10. Гудзь Л.В. Польська та українська моделі децентралізації: порівняльний аналіз. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»* 2020. № 29. С. 91–96. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2020-29-11>
11. Rudakiewicz N. Long and arduous way to decentralization: past, present and future of the reforms of local self-government in Ukraine. *Southeast European and Black Sea Studies*. 2022. С. 1–19. DOI: <https://doi.org/10.1080/14683857.2022.2131985>
12. Antoniuk N., Piekut M., Perkhach O. Anti-Crisis Management of Rural Areas Under Conditions of Decentralization (By the Example of Ukraine). *Problemy Zarządzania – Management Issues*. 2021. Vol. 2020. No. 4(90). P. 178–191. DOI: <https://doi.org/10.7172/1644-9584.90.10>
13. Бюджетний кодекс України: Закон України: за станом на 8 липня 2010р. № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*. Офіц. вид. Київ : Парлам. вид-во, 2010. № 50-51. 572 с.
14. Open Budget. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>
15. Eurostat – Eurostat is the statistical office of the European Union. URL: <https://ec.europa.eu/>
16. Офіційний сайт міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>
17. Міністерство фінансів Республіки Польща. URL: <https://www.mf.gov.pl>

REFERENCES:

1. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96 VR (1996) [The Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of 28 June 1996, No. 254k/96 VR]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 30, art. 141.
2. Onyshchenko Svitlana V., Berezhna Alla Yu., and Filonych Olena M. (2021) Biudzhetni mekhanizm: metodolohichni pidkhody ta praktyka biudzhetnoi detsentralizatsii [Budget Mechanism: Methodological Approaches to and the Practice of Budget Decentralization]. *Problemy ekonomiky – The Problems of Economy*, no. 1, pp. 107–122. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-1-107-122>
3. Orlovska Y., & Kiriukhin R. (2021) Detsentralizatsiia vlady v Ukraini. problemy ta perspektyvy rozvytku [Decentralization of power in Ukraine, problems and prospects for development]. *Ekonomichnyi prostir – Economic Scope*, no. 172, pp. 87–92. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/172-15>
4. Zhalilo Ya. A. (2019) Detsentralizatsiia vlady yak instytutsiinyi chynnyk systemnoi transformatsii ekonomiky [Decentralization of power as an institutional factor in the systemic transformation of the economy]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen: zb. nauk. prats – Bulletin of socio-economic research: coll. of science works*, no. 1(69), pp. 69–82.
5. Mahnovskiy I (2021) Detsentralizatsiia publichnoi vlady – nevidiemna skladova rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini: teoretyko-pravovy aspekt [Decentralization of public authority as an integral component of civil society development in Ukraine: theoretical and legal aspect] *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. O. Didorenka – Bulletin of Luhansk Scientific-Educational Institute named after E. O. Didenko*, no. 2, pp. 49–59.
6. Kovalenko S. O. (2019) Finansova detsentralizatsiia v Ukraini ta yii perspektyvy [Financial Decentralization in Ukraine and Its Prospects] *Biznes Inform – Business Inform*, no. 4, pp. 300–306. Available at: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001007846>
7. Vozniak H. V., Kaplenko H. V., Koval V. M. (2022) Detsentralizatsiia yak osnova zmitsnennia finansovoi samodostatnosti ta rozvytku terytorialnykh hromad [Decentralization as a basis for strengthening financial self-sufficiency and development of territorial communities]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 42. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1624/1561>

8. Poleva O. (2022) Detsentralizatsiia u zabezpechenni stiikoho ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku terytorialnykh hromad [Decentralization in ensuring sustainable economic and social development of territorial communities] *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-53>
9. Petlenko Y., Milanchenko V. (2020) Finansova detsentralizatsiia yak napriamok pidvyshchennia finansovoi nezalezhnosti mistsevykh biudzhetiv. [Financial Decentralization as Direction of Increase Financial Independence of Local Budgets] *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. Tarasa Shevchenka. Seriya: Ekonomika – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, no. 4(211). DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2020/210-3/6>
10. Hudz L. V. (2020) Polska ta ukrainska modeli detsentralizatsii: porivnialnyi analiz. [Polish and Ukrainian models of decentralization: a comparative analysis]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya "Pravo" – The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series "Law"*, no. 29, pp. 91–96.
11. Rudakiewicz N. (2022) Long and arduous way to decentralization: past, present and future of the reforms of local self-government in Ukraine. *Southeast European and Black Sea Studies*, no. 23, pp. 1–19. DOI: <https://doi.org/10.1080/14683857.2022.2131985>
12. Antoniuk N., Piekut M. & Perkhach O. (2021) Anti-Crisis Management of Rural Areas Under Conditions of Decentralization (By the Example of Ukraine). *Problemy Zarządzania – Management Issues*, no. 4, vol. 90, pp. 178–191. DOI: <https://doi.org/10.7172/1644-9584.90.10>
13. Biudzhetnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy: za stanom na 8 lypnia 2010r. № 2456-VI (2010) [Budget Code of Ukraine: Law of Ukraine: as of 8 July 2010, No. 2456-VI]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. Ofits. vyd. Kyiv: Parlam. vyd-vo, no. 50-51, 572 p.
14. Open Budget – State web portal of the budget for citizens. Available at: <https://openbudget.gov.ua/>
15. Eurostat – Eurostat is the statistical office of the European Union. available at: <https://ec.europa.eu/>
16. The official site of Ministerstva finansiv Ukrainy. available at: <https://mof.gov.ua/uk>
17. Ministerstwo Finansiv Republiki Polsha [Ministry of Finance of the Republic of Poland]. Available at: <https://www.mf.gov.pl>

УДК 336.14:352

JEL P11

Філонич Олена Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». **Порівняльний аналіз формування доходів місцевих бюджетів України та Польщі в умовах децентралізації.**

Євроінтеграційні процеси України почали активно реалізовуватися після набуття нею незалежності і вимагають суттєвих змін національної політики. Реформи імплементуються у більшість сфер діяльності країни, так після підписання угоди про Асоціацію з ЄС у 2015 році було запроваджено 17 національних реформ, однією з яких стала реформа децентралізації, що спричинила зміни адміністративно-територіального устрою України. В науковій статті досліджено дохідну частину формування місцевих бюджетів України та Польщі, проведено порівняльний аналіз головних відмінностей бюджетоутворюючих компонент цих країн (частку місцевих бюджетів до зведеного бюджету, питому вагу власних надходжень, часту інвестиційних коштів від Європейського союзу, питому вагу податкових надходжень до загальних надходжень місцевого бюджету). Саме польська модель впровадження реформи децентралізації була обрана за основу під час реалізації моделі децентралізації в Україні. Визначено, що формування місцевих бюджетів Польщі має стабільний характер та формується рівносильно підтримкою центральної влади, інвестицій та податковою частиною. Доходи до місцевого Польщі за останні 5 років мають стабільний характер, зокрема частка податкових надходжень має показники в межах 31-34%, частка інвестицій від ЄС – 4-6%, частка власних надходжень – 49-51%. Місцеві бюджети України в умовах децентралізації формуються у більшості за рахунок податків, зокрема у середньому за останні 5 років їх питома вага складає 56%. Не дивлячись на те, що польська модель виступає взірцем для української реформи децентралізації, результати від її реалізації кардинально різні в обох країнах. Основними чинниками, що впливають на ефективність реалізації цієї реформи є різні початкові умови, різні статуси країн та бойові дії на території України. Однак аналізуючи фінансові показники України можна стверджувати, що країна має високий потенціал досягти стабільних високих економічних показників у післявоєнний період.

Ключові слова: децентралізація, реформування, місцеві бюджети, дохід, органи місцевого самоврядування.

UDC 336.14:352

JEL P11

Olena Filonych, Ph.D. (Economics), Associate Professor, National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic". **Comparative analysis of Ukraine's and Poland revenues of local budgets formation under conditions of decentralization.**

Ukraine's European integration processes began to be actively implemented after its independence and require significant changes in national policy. Reforms are being implemented in most spheres of the country's activity, so after the signing of the Association Agreement with the EU in 2015, 17 national reforms were introduced, one of which was the decentralization reform, which caused changes in the administrative and territorial structure of Ukraine. The scientific article examined the revenue part of the local budgets of Ukraine and Poland formation and conducted a comparative analysis of the main differences in the budget-forming components of these countries (the share of local budgets to the consolidated budget, the share of own funds and investment funds from the European Union, the share of tax revenues to the total revenues of the local budget). The Polish model of decentralization reform implementation was chosen as the basis for the implementation of the decentralization model in Ukraine. It was determined that the formation of local budgets in Poland has a stable character and is formed equally by the support of the central government, investments and the tax part. incomes to local Poland budget over the past 5 years have been stable, in particular, the share of tax revenues is in the range of 31-34%, the share of investments from the EU – 4-6%, the share of own revenues – 49-51%. Local budgets of Ukraine under the conditions of decentralization are mostly formed at the expense of taxes, in particular, their specific weight is 56% on average over the last 5 years. Despite the fact that the Polish model serves as a model for the Ukrainian decentralization reform, the results of its implementation are radically different in both countries. The main factors affecting the effectiveness of this reform implementation are different initial conditions, different statuses of countries and hostilities on the territory of Ukraine. However, analyzing the financial indicators of Ukraine, it can be stated that the country has a high potential to achieve stable economic indicators in the post-war period.

Key words: decentralization, reform, local budgets, income, local self-government bodies.